

Міністерство внутрішніх справ України
Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Науковий парк «Наука та безпека»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО, ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Тези доповідей
X Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 27-й річниці створення Харківського національного
університету внутрішніх справ

(м. Харків, 19 листопада 2021 р.)

Харків 2021

УДК [340.12:330.101:342.734](477)
С91

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення Харківського національного університету
внутрішніх справ від 30.08.2021 № 103*

Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. X Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 27-й річниці створення Харків. нац. ун-ту внутр. справ (м. Харків, 19 листоп. 2021 р.) / МВС України, МОН України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Харків : ХНУВС, 2021. – 340 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників конференції за такими напрямками: гуманітарні аспекти соціального розвитку держави; сучасні проблеми правової системи України; протидія злочинам правоохоронними органами; економічна безпека держави та суб'єктів господарювання.

УДК [340.12:330.101:342.734](477)

Матеріали друкуються за рішенням оргкомітету конференції, викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори. Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Наука», сторінка «Конференції, семінари та круглі столи», а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>)

ШАТРАВА С. О., ПОГОРІЛЕЦЬ О. В.	
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ІНШИХ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (САНКЦІЙ)	245
ЯРОШЕНКО А. С., ДОБОШ В. В.	
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ.....	247
ЯРОШЕНКО А. С., УСАТЕНКО В. В.	
АКТУАЛЬНИЙ СТАН ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ	249
BRIN P., НЕНМЕ М.	
MANDATORY APPLYING OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY CONCEPT.....	251
PARSHYNA M. Yu.	
TYPES AND SOURCES OF THREATS OF ECONOMIC SECURITY OF MODERN ENTERPRISES	253
РЕТСЧЕНКО М. V., ЛҮТОВСЧЕНКО Т. А.	
THE ASSESSMENT OF THE COMPETITIVENESS OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF A COVID-19 PANDEMIC.....	254
TELNOVA H. V., ВУТСІУК V. V., KHODIN D. S.	
METHODOLOGICAL APPROACH TO FORECASTING THE ENERGY INTENSITY OF UKRAINIAN INDUSTRY	256

СЕКЦІЯ 4.

ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

БІЛЕЦЬКА Т. В.	
СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ ДЛЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	260
БОБРО Н. В.	
ОЦІНКА СТАНУ ПОЛІТИКИ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ: РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ХНУВС)	262
ГАНАБА С. О.	
ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА: МІРА ВЗАЄМОДІЇ.....	265
ГІРЕНКО С. П.	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	266
ГОЛОВКО О. В., ПРОТАСОВА Д. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВОГО ОБІГУ ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РР.	269

УДК 342.9

Сергій Олександрович ШАТРАВА,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач науково-дослідної лабораторії
з проблем забезпечення діяльності поліції*

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Олена Валеріївна ПОГОРІЛЕЦЬ,

*науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем
забезпечення діяльності поліції*

Харківського національного університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ІНШИХ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (САНКЦІЙ)

На початку доречно зазначити, що механізм санкцій є міжнародно-правовим інструментом та був сформований як один із механізмів дотримання міжнародного права, що застосовується проти іноземних громадян за певних обставин: по-перше, якщо немає інших механізмів протидії правопорушенню: наприклад, немає підстав для застосування кримінальної відповідальності проти іноземного громадянина на території України; по-друге, якщо конкретне правопорушення (наприклад, терористична діяльність) встановлене компетентним органом іноземної держави, а міжнародна спільнота хоче підтримати таку державу в застосуванні відповідальності до правопорушника; по-третє, за наявності підстав застосування таких санкцій згідно з міжнародним та національним правом.

Є лише практика міжнародних організацій – таких як ООН, Європейський Союз або Рада Європи. Є також практика окремих країн. Ця практика доволі різна.

Міжнародне право вимагає лише в деяких дуже вузьких напрямках застосування санкцій, наприклад, щодо фінансування тероризму. Зазначимо, що існує Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, яка встановлює мінімальні стандарти щодо застосування санкцій. Зокрема, йдеться про санкції щодо юридичних осіб, щодо інших країн і цікавий момент – там немає вимог щодо санкцій відносно фізичних осіб. Там навпаки зазначено, що до фізичних осіб має застосовуватися юридична відповідальність.

Використання санкцій чи інших обмежувальних заходів з боку держав та багатосторонніх організацій посилилось за останні роки у відповідь, зокрема, на Арабську весну 2011 року, ядерні програми Ірану та Північної Кореї, а також на анексію Росією Кримського півострова. Сьогодні діє в цілому 14 санкційних режимів Організації Об'єднаних Націй (ООН), кожен з яких санкціонований статтею 41 Статуту Організації Об'єднаних Націй і управляється комітетом під головуванням непостійного члена Ради Безпеки ООН (РБ ООН).

Так, у статусі члена ООН Австралія вводить багатосторонні санкції, головним чином, відповідно до наказів РБ ООН та відповідно до Статуту Закону ООН від 1945 р. (Cth). Австралія також вводить власні санкції, головним чином, згідно із Законом про автономні санкції 2011 року (Cth) (Закон про санкції Австралії) та Положеннями про автономні санкції 2011 року (Cth). Санкції відповідно до певних резолюцій РБ ООН мають автоматичну юридичну силу. З 1 січня 2020 року австралійським режимом санкцій керує Австралійське бюро санкцій (ASO), яке створюється під егідою Департаменту закордонних справ і торгівлі (DFAT). ASO веде «Зведений перелік» усіх осіб та організацій, на яких поширюються санкції Австралії.

Серед заходів, які Австралія може застосувати при введенні санкцій, є: i) обмеження торгівлі товарами та послугами, наприклад географічно націлені заборони на експорт та імпорт товарів та послуг; ii) обмеження на ведення комерційної діяльності, наприклад

торгівля цінними паперами; iii) фінансові санкції, спрямовані на визначених осіб та організації, наприклад «Заморожування» активів визначеної особи або організації; та iv) заборони на перетин кордону визначеним особам, що перешкоджають в'їзду до Австралії.

Суворі штрафи можуть бути накладені у разі порушення австралійського режиму санкцій, включаючи надання неправдивої інформації, зокрема, до 10 років ув'язнення або штрафи в розмірі 2500 одиниць штрафу для фізичних осіб або 10000 одиниць штрафу для компаній (станом на 1 липня 2020 р. одна одиниця штрафу - 222,00 австралійських доларів). Відповідно до австралійського кримінального законодавства, корпоративна кримінальна відповідальність може бути покладена на окремих працівників компанії.

Що стосується того, чи можуть застосовуватися австралійські санкції проти громадян Австралії, розділ 4 Закону про санкції Австралії визначає «автономні санкції» як санкції, «призначені для впливу на... іншу особу або організацію за межами Австралії». Законодавство має широке застосування, і тому теоретично можливо, що австралійські санкції можуть бути спрямовані проти австралійських громадян, які перебувають за межами Австралії, з метою впливу на їх діяльність відповідно до державної політики.

На відміну від Австралії, усі санкції, що діють у Швеції, вперше були введені або ООН, або ЄС. Як країна-член ЄС з 1995 р., Швеція більше не підтримує політику нейтралітету або позаблоковості, якою вона віддавна славилася, поза межами питань, що стосуються закордонних справ; і дедалі частіше в цій країні проходять дискусії щодо членства в НАТО у відповідь на геополітичний клімат, де традиційний страх Росії стає ще сильнішим (Шв. *gysskräcken*). Санкції ООН наразі реалізуються в рамках Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС та регламентів ЄС, минаючи необхідність ухвалення спеціального внутрішнього законодавства.

У Швеції санкції вводяться в дію відповідно до Закону про певні міжнародні санкції (1996: 95) (Закон про санкції Швеції). Закон про санкції Швеції уповноважує уряд (Шв. *regering*) застосовувати санкції ООН згідно з указом, який потім подається на затвердження парламенту (Шв. *riksdagen*). Такі санкції, які застосовуються згідно з указом, обмежуються певними суб'єктами, зокрема: i) проживанням у Швеції іноземних громадян; ii) ввезення та/або вивезення товарів, грошей чи інших активів; iii) виробництво; iv) комунікації; v) підприємницька діяльність; і vi) освітньо-професійне навчання. Санкції координуються Департаментом політики ООН при Міністерстві закордонних справ. З точки зору Швеції, санкції повинні бути тимчасовими, регулярно переглядатися і скасовуватися після досягнення їхньої мети. Будь-які санкції ООН або ЄС, спрямовані проти громадян Швеції, будуть виконуватися в тій мірі, в якій вони не порушують економічну та соціальну відповідальність шведської держави.

Попри відсутність кримінальної відповідальності за незначні правопорушення, §8 Закону про санкції Швеції передбачає, що у разі серйозного порушення режиму санкцій Швеції покарання передбачає позбавлення волі на строк до чотирьох років; тоді як порушення з необережності може призвести до шести місяців позбавлення волі або обмежитися грошовим штрафом. Крім того, будь-який прибуток, отриманий у результаті такого порушення, може бути конфіскований відповідно до пунктів §11-12 Шведського закону про санкції.

Юридична відповідальність і санкції - різні механізми оскільки вони мають різні цілі. По-перше, йдеться про різні підстави для застосування. Для того, щоб засудити людину, потрібні переконливі докази, отримані у процесуальному порядку, вони повинні бути достовірними тощо. Є цілий перелік вимог до цих доказів. Для санкцій докази такого рівня не потрібні. Потрібні обґрунтовані підстави для підозри людини в цій діяльності або інша інформація, яка зібрана, наприклад, спецслужбами. Ця інформація часто не може бути доказами у кримінальному процесі.

Другий важливий момент, що санкції — це тимчасовий захід. В усіх міжнародних процедурах санкції переглядаються через певний період часу. Тобто це не так як у випадку зі злочином, коли майно конфісковано, чи воно вилучене, бо є знаряддям злочину.

Третій важливий момент – це те, що санкції застосовуються доволі швидко. Щоб спрацювало правосуддя, щоб справді покарати людину, наприклад, за міжнародні злочини, де йдеться про юрисдикцію багатьох країн, потрібно проводити розслідування роками. Санкції є миттєвою реакцією на певні суттєві загрози національній безпеці.

Ще один важливий момент, застосування санкцій жодним чином не скасовує обов'язку держави проводити належне кримінальне розслідування і притягати винних до кримінальної відповідальності.

Одержано 14.10.2021

УДК 349.6

Артем Сергійович ЯРОШЕНКО,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Вікторія Василівна ДОБОШ,

курсантка 3 курсу факультету підготовки фахівців

для підрозділів стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ

На сучасному етапі розвитку суспільства основним питанням державного регулювання в Україні посідає забезпечення екологічних прав. Відтак на сьогодні ми можемо спостерігати взаємозв'язок між екологічною складовою навколишнього середовища із здоров'ям особи, саме тому на даному етапі проблема регулювання екологічних відносин посідає провідне місце у будь-якій державі.

Говорячи про екологічну політику України необхідно звернути увагу, на те, що вона ґрунтується насамперед на Конституції України, а отже екологічні права людини повні захищатися на вищому законодавчому рівні [1].

Відтак вивчаючи нормативно правову базу даного питання ми не можемо не наголосити, на тому, що основні принципи екологічної політики наведені на у статті 3 Законі України «Про охорону навколишнього середовища». Тож законодавство в даній сфері повинно відповідати даним принципам [2].

Також ми повинні зазначити, що провідне місце у вирішенні питань екологічної політики на державному рівні займають центральні органи виконавчої влади. Необхідно наголосити, що саме вони відповідно до покладених на них завдань повинні регулювати використання природних ресурсів, їх захист, необхідності створення проектів господарювання, а також реалізовувати освіту в даній сфері [3, с. 23—24].

Також важливим аспектом в законодавстві стосовно державного регулювання екологічних відносин виступає той факт, що органи місцевого самоврядування нашої держави мають певну автономність у своїх діях, та виступають повноцінними суб'єктами екологічного права. Дане положення закріплюється у статті 142 Конституції України. Тобто важливу роль у галузі державного регулювання даної сфери покладається на органи місцевого самоврядування, котрі повинні забезпечувати реалізацію даного права.

Відтак необхідно зауважити, що на органи місцевого самоврядування законодавець покладає обов'язок створення цільових програм розвитку регіону у різних сферах, видавати дозволи на користування надрами регіону, організовувати захист природних об'єктів місцевого значення, визначати об'єкти екології, що мають особливу цінність.